

У НОВОМ САДУ У ЧЕТВРТАК 6. МАРТА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 38.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГЛУМАЦ.

(Свршетак.)

Тим целом свetu оштром слаби вид
и кад год зборим по неког је стид,
јер види себе у зrcалу мом,
и моја реч је за њу страшило, гром,
јер ја сам *савесн* — шта ћеш горе већ? —,
не, ја сам више: ја сам, ја сам — *реч*.

На ако драма непостиже циљ,
ако Талија чкиљи свеудиљ,
немојте на ме излевати жуч —
на другом месту томе злу је кључ,
на другом месту творница је та,
други је мајстор, кој' то спровјат' зна.
Ја писам творац — то вам морам рећ' —,
нисам начело, него *општа реч*.

Кроз моја уста збори цео свет,
у моме срцу има места свак',
јер сам собом осећаја сплет,
а срце ми је као чунић лак;
ил' као ветрић пријатан и тих,
кад меким крилом милује ти лик,
док истом дуне из непада бес,
воздухом писне продирући јек,
риче и грми, као грома трес —
а то је исти поветарац тек!
Уз ружу расте бодљикави трн,
с врлином порок развратан и прн,
с љубављу мржња упоредо гре:
противност ми се противношћу тре —
крајности двеју божанствени склад,
што својим јадом лечи туђи јад.

Глумац је, браље, — ако не знаш зар —
мучна направа, чудновата твар,
редак, непојмљив, загонетан створ,
ал' вазда тврди, копитуњави чвор.
Ил' старог мача затупљени рез,

по коме рђа стере трули вез,
ког ѡуди рину, запрећу у жар,
па кад заруди усјани јар,
наковњу старом љубне мразни лик,
а тешки чекић, милујући њих,
ударцем снажним умишљаја злог,
утире боре са чеоца свог,
а рђу распе у сићани прах —
и жежен мач се појави у мах;
у води цврчи, док избија дим,
па онда хајде на тоцило с њим.
Истањен, слупан и изгњечен сав,
тек онда бива вредносан и здрав;
најпосле сијне мач светао, нов :
ковано каљен прекован ков.

К'о овог мача смртни вратолом,
таке су мене у животу мом:
у часу прећем сав душевни свет,
преживим за дан, што други за пет.

На што онда бритки бодеж тај,
из рђе створен смртоносни сјај?
На што та мука и ковачев ков?
Да ли је сретан сад овако нов?
Наковњу звучном уштеђујући звек,
чекићу служи за утирач мек;
ковача хранећи предмет му је худ,
да на њу излева сурву си ћуд;
продавцу роба, а министру луч,
да броди мети замишљаја свог;
 monarху славе драгоцені кључ;
а храбром борцу свемогући Бог.
Неком на добро, некоме на зло
— како кад може да ме схвати ко —
сваком по нешто, свакоме по дар:
а себи шипак, себи — разочар,
О, обмањени заношљиви сне!

О, иронио! Ко порећи сме,
да баш у вами лежи срећа сва,
а из ње саме њена пропаст зја?
Служећи другом из таштине тек;
радосно траје сањаљачки век;
обмањен собом, да угоди свим',
сопствену срећу разбија у дим,
и журно плови у бездани вир,
да сконча срећу, да сарани мир! . . .

Глумчев је живот као морски вал,
кад бесно зине, к'о разјарен рис,
заљуја песак и љигави кал,

а пеном шиба облаку у вис,
на кад се испне до врхунца свог
и тек што кликне: „Е, сада сам Бог!
Сад сам на мети мојих жеља свих!“
Ал' тек забруји други, жешћи рик:
дике се млађи, надмоћнији брат,
да скр'а старом, преживелом врат. . .
Муком се пење на највиши врх,
суноврат пада помамно у трк;
тек што је саэр'о — пропада у ма:
јест, то је глумац, ко жели да зна.

С. Љукин Лазић, глумац.

ЛИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(На доброворну цел. Шаљива игра у 3 чина, написао Милан Савић. Први пут приказана у Новом Саду 20. фебруара о. г.) (Свршетак).

Према свему овоме ја бих рекао, да ова најновија шаљива игра Милана Савића није заслужила онаку осуду, каку је од једнога дела публике и од критике искусила. Она има својих битних мана и слабости, и још ни издалека не показује савршенство форме и снагу уметничког генија, али није ни оно, за што је неки и неки издају. Јесте да је лако и површино израђен посао, али и у том облику показује дар, који ни српској литератури, ни српској позорници није на одмет.

Па шта је узрок тој индигнацији публике и критике?

Ја управо не знам! Публика, која већ толико година са задовољством гледи „Рат у мирно доба“, не подноси „На доброворну цел!“. Тој публици није скандал, кад се н. пр. са позорнице по неколико пари у мраку и шуми изгубе, да већ ћенерал без официра и бака, а кућа без девојака и слушкиња остане. . . ; ту публику не вређа призор, где госпођице и слушкиње заједно плачу за официрима и бакама. . . ; тој публици није празно и шупље, што никде ниједне мисли, ни једнога осећаја нема. . . ; али је тој публици зазор и срамота, скандал и провокација, нискост и бесавесност, безобразљук и лакомисленост, празнотитрање и бесавесна шпионажа, ако је писац у лакој форми исмејао и жигосао неке мање друштва, које доиста постоје. За онај комад још нико није рекао, да није за нас; писцу „Рата у мирно доба“ није нико замерио, што је из спекулације бацио образ под

ноге, те на позорници чистио клоаке друштвене; преводиоцу, одбору и управи нико није пребавио, што је миомир од тога посла и нама поднос метуо. . . али се нашем писцу — вредном и заслужном — у злу пише и најгрђе импутира, што о свом руху и свом круху као црв ради, не би ли поправио, што неваља, не би ли уздигао и оплеменио, и не би ли својом спремом, својим даром и духом припомогао оному, за чим најчеститији теже. . . ; али се нашем одбору и управи подмеће свашта, ако се зарадује, кад са српске позорнице могу донети ма и неизнатан и мален, али искрен дарак. . . . Ако је то правица; ако је то зрео суд; ако је то пречишћен укус, и ако је то најпосле родољубље: онда доиста не знам, у што сам се ја са својим судом о тој ствари претурио?

Па опет ми се чини, да се нисам преварио. Није мисао, нису уметничке мане овога дела оно, за што се запиње, него је друго нешто. Истина, та горка истина тешко се подноси, па и овом приликом се осведочила она наша пословица, што вели: „Ко истину гуди, гудало му се о уши обије“. Да је писац чудеса измислио, ласкајући нашој сујети и нашем уображењу, чуда, у које се једва може веровати, боље би прошао, него што је бистрим оком погледао у наш живот и наше прилике, па нас изнео у наготи — слабе и јадне. Ето, то је, што нас против њега дражи, и што му неможемо да опростишмо. . . . Ми не ћемо, ми неможемо да трпимо истину, која нас понижава; ми сами себи ласкамо, па чекамо то и од другог; ми смо слаби, да јуначки погледамо и у оно огледало, које нам и најситнију бору и мрљу показује. . . .

Рећи ће ми, може бити, когод, да није

тако, и да ми само не ћемо, да нам то огледало боре и мрље увеличава. „Та за бога, нисмо ми баш таке. . . . Која ће од нас бити тако уображенка као н. пр. Олга, па мислити, да је за њу само Шекспир и Гете? . . . Која је од нас тако празна, да н. пр. као оно Стана, баца књиге са стола, кад трговац с мустрама дође? Имали међу нама и једне, која би рекла Молер место Молијер? Јесмо ли ми баш тако насртљиве, као што се представља мати у Границки?..“

Не, не, — нисте; а и писац је о томе уверен. Та он и не каже да сте ви то, па што онда на себе примате? Он зна, да су ваше погрешке много мање, па износи веће, да вас охрабри и подигне. — Може бити, да је он где-год у српској кући нашао, да господица чита „Изабелу, шпанску краљицу“, а видео на столу нерасечене течајеве наших листова, недодирнуте приповетке Лазаревића, Живковића и Адамова, непревртане листове Бранка, Ђегуша, Змаја, „Невесте Љутице Богдана“ и т. д., па да је ту тужну слику мало ублажену изнео у Олги, која презире Трифковића, али бар према Шекспиру. . . . Ваљда је као књижевник и сам искусио, да се занемарују озбиљне теме — често баш и неучтиво — где-где је прилика, да се о тоалети разговара, и да се лакше пропусти предавање, него јаузн и картање, па да је ту необичну слику ублажио тиме, што је Стазу наместио, да увреди само мртве књижурине г. професора. . . . Сигурно је нашао жена, које никад не читају, а радо о књигама говоре, да се и оне покажу; које туђе мисли пецају, па их брже — боље изопачене у свом друштву ре-продуцирају: па ваљда је то искуство пшишчево нашло блага подсмеха у изразу „Молер“ место „Молијер“ . . . И то је ваљда где-где видео, да се матере најнижим средствима служе: да опадају, лажу, оговарају, часте и облећу, не би ли само до зета дошли, па је то и спет ублажено изнео у сцени, где мати за младожењама трчи, те их за рукав вуче. . . . Не, не, није он тим приликама на вас мислио, — та ви све читате; ви никад нисте из ког предавања изостале; ви сте тако скромне у вашим тоалетама и сто пута сте радије међу прашњавим књигама, него у каквој конфекционој радњи; ви никад ником не кажете, да ваша кћи говори француски, да свира у клавир и да има 10.000 фор. мираза; а туђа да је глупа, раскалашна, болесна — него их је само за то изнео, што има таких, па да и ви видите, како је то гадно. Наравно да сте ви као нёвине изненађене, и да чисто не можете ни да верујете, да тако што може бити. . . Ал' ја вас уверавам да може . . . и да је још и горе. За то ја и браним Савића, ма се вама и замерио.

И доиста Милан Савић не заслужује прекора. Нека он даље ради на том пољу свом снагом, свом војлом, којом је започео, па ће наћи признања. Његова мало вижљаста, мало лака музика искуше, до душе, и који праведан укор, додгд се временом не смири, али ће нам и овака бити милија, него дувна у црно завијена и оборених очију, а празна, пакосна срца, пуна скривених зала и тајних погрешака. Он, истина, није гиздав и сладак; он није нафризиран и набељен, али му је срце на месту, а душа чиста. Нека још поред тога никад не заборави, да свет ипак иште неку форму, и да и сама ствар осети, ако се она са свим пренебрегне, па ће бити добро. За садање неуспехе наградиће га будућност.

Представа комада ишла је дosta глатко. Улоге су таке, да се ни један глумац није могао бори како истаћи: нема никад у целом комаду тако званих парадних места. То глумци не воле, и таки комад играју обично само по дужности. Сви су играли добро и коректно, али без великог заноса. То се видело по оном турбулентном начину кретања и усклицавања, које је хтelo симулирати ватру и вољу, а у ствари је наговештавало неку неприлику. Лепо је изведена сцена између Маре и Анке, кад се једна другој исповедају. Гђа *Максимовићева* и гђа *Бркићева* заслужују за ту сцену сваку похвалу. Невешто је испао свршетак другога чина. Изгледало је, као да се разјарене жене чупају, а то нити је писац мислио, нити је приказ хтео. И г. *Ђурђевићу* могао бих саветовати, да се окане екстреморисања. Тиме је забунио гђу *Бркићеву*, а сам није ништа добио. Екстреморисати може само духовит и са свим рутиниран глумац, па и он ризикује, да тиме испадне из своје улоге — као што то обично бива. Глумац обична духа и спреме; глумац, који се још бори са почетничким тешкоћама; коме су још једнако оне даске испод њега жива жеравица, а очи публичне стреле; који мал' не у свакој узлови учини по коју погрешку: — таки глумац још дуго и дуго несме мислити на екстреморисање, све кад би то и дозвољено било. Јадржим, да ће он ово примити као пријатељски савет, а не за оно, што је он мислио да од свога екстреморисања издеље. . . намерно вређање. . .

СИТИЦЕ.

(*Коњ, који се не плаши.*) Некакав циганин продавао свога коња. Купац га запита: „Ама да није твој коњ плашиљив? — „Боже сачувај!“ — одговори циганин брзо. „Он је толико пута преноћио у штали сам самџит.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

42. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 27.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 6. МАРТА 1886.

Први пут:

ДОБРЕ ВОЉЕ.

ШАЉИВА ИГРА У 4 ЧИНА, НАПИСАО МИЛАН САВИЋ.

ОСОБЕ:

Марк.	Добриновић.
Маријка	Д. Ружићка.
Јелена, њихова нећака	Л. Хаџићева.
Јовановић	Милојевић.
Јовановићка, сестра дра Лазе Стојковића.	С. Вујићка.
Др. Лаза Стојковић, адвокат	Ружић.
Јецијка	Ј. Добриновићка.
Трбић	Миљковић.
Перић	Марковић.
Перијка	З. Милојевићка.
Јовић	Ђурђевић.
Јовијка	Д. Бандобранска.
Панић	Васиљевић.

Збива се у вароши.

У суботу 8. марта: „МАРКИ ВИЛМЕР“. Позоришна игра у 4 чина, од
Ж. Санда. С француског.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5
после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 $\frac{1}{2}$ А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.